

ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ

У статті розкрито зміст адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади, який окреслюється специфічним предметом правового регулювання, що пронизаний численними вертикальними і горизонтальними зв'язками, які поєднують однорідні суспільні відносини, систему, структуру, механізм та напрями адміністративно-правового регулювання.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, засоби, зміст, система, структура, напрями, типи правового регулювання

**Іванищук
Андрій Анатолійович**

кандидат юридичних
наук, заступник
голови Дніпровського
районного суду
міста Херсона

Діяльність судової гілки влади регулюється нормами багатьох галузей права – конституційного, адміністративного, цивільного, кримінального, фінансового, інформаційного тощо. Провідне місце щодо забезпечув

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теоретико-правових засад та діючого чинного законодавства розкрити зміст адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади.

У найбільш загальному вигляді під правовим регулюванням (від лат. *regulare* – «спрямування, впорядкування») розуміють один з основних засобів владного впливу на суспільні відносини з метою впорядкування їх в інтересах людини, суспільства і держави [15, с. 40]. Мельник О. О. переконана, що правове регулювання – це здійснюваний всією системою юридичних засобів державно-владний вплив на суспільні відносини з метою їх впорядкування, закріплення, охорони та розвитку [16, с. 54].

Система правового регулювання складається зі стадій: 1) підзаконної адміністративної правотворчості – видання суб'єктами публічної адміністрації підзаконних адміністративно-правових норм щодо їх загального впливу на суспільні відносини. Наприклад, Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 18 жовтня 2012 р. було затверджено положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше [17]; 2) реалізації адміністративно-правових норм, коли вони втілюються в життя, забезпечуються суб'єктивні публічні права та юридичні обов'язки суб'єктів адміністративного права; 3) правоохоронної діяльності суб'єктів публіч-

Типи адміністративно-правового регулювання – це загальна спрямованість впливу адміністративного права на суспільні відносини, яка залежить від того, що покладено в основу регулювання – дозвіл чи заборону. В юридичній науці існують дві юридичні формули, на основі яких виділяють два типи правового регулювання. Перша формула: «Дозволено все, крім того, що прямо заборонено в законі». Друга формула правового регулювання звучить інакше: «Заборонено все, крім того, що прямо дозволено законом». Цей тип називається звільненням від заборони, або спеціальним дозволом. Це означає, що учасник правових відносин може здійснити тільки дії, прямо дозволені законом, а всі інші дії заборонено. Формулюється конкретне звільнення від заборони, тобто робиться виняток із загальної заборони. Якщо за першою формулою в особи є можливість вибору з усіх дозволених законом видів поведінки, то за другою правове регулювання здійснюється для чіткого впорядкування суспільних відносин, в яких реалізуються загальні інтереси, для здійснення державного управління, втілення принципів законності, застосування заходів державного примусу, юридичної відповідальності. Другий тип правового регулювання є обов'язковим для виконання усіма суб'єктами владних повноважень, зокрема судьями усіх рівнів [19, с. 210-211].

Правове регулювання в суспільстві здійснюється за допомогою певних механізмів – різних елементів

правової системи,

Провідним нормативно-правовим актом, на основі якого здійснюється адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади, є Конституція та Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до п. 23 ч. 1 ст. 106 Конституції України Президент України «утворює суди у визначеному законом порядку» [22; 23], ст. 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» уточнила, що до виключної компетенції Президента України належать питання утворення та ліквідації судів. Суди загальної юрисдикції утворюються та ліквідовуються Президентом України за поданням Міністра юстиції України на підставі пропозиції голови відповідного вищого спеціалізованого суду [23].

Добір суддів (заміщення вакантних посад і звільнення суддів) – це вагома складова адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади, в результаті якої суди комплектуються професійними суддями, ступінь моральних, ділових і професійних якостей яких має відповідати вимогам правової демократичної держави із громадянським суспільством [24, с. 16].

Заміщення вакантних посад державних службовців апарату господарських судів, їх призначення та звільнення регулюється Законом України від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI «Про державну службу» [25]. Порядок проведення конкурсу для вступу на державну службу встановлюється Положенням, що затверджене Постановою Кабіне-

Важливим чинником забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів господарювання є особистий прийом громадян, який здійснюється головою суду та його заступниками. Графік особистого прийому громадян і Правила внутрішнього трудового розпорядку суду вивішуються в суді на спеціально пристосованому стенді (дошці оголошень суду). При цьому треба пам'ятати, що прийом громадян не проводиться з таких питань: з приводу процесуальної діяльності суддів та контролю за ними під час розгляду конкретних судових справ; щодо витребування будь-яких відомостей, довідок про хід і перспективи розгляду справ, іншої інформації, що визначена процесуальним законодавством [28; 24, с. 18].

Для вирішення питань внутрішньої діяльності судової гілки влади діє суддівське самоврядування, тобто самостійне колективне вирішення зазначених питань професійними суддями. Суддівське самоврядування є однією з найвищих гарантій забезпечення самостійності та незалежності суддів. Діяльність органів суддівського самоврядування має сприяти створенню компетентних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів, утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їх діяльність, а також підвищувати рівень роботи з кадрами в системі судів [24, с. 20].

Правове регулювання відносин, пов'язаних із забезпеченням доступу до публічної інформації у судах,

<

друковані засоби масової інформації» [34], «Про телебачення і радіомовлення» [35], «Про інформаційні агентства» [36].

Відповідно до Закону України «Про забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів» [38] та Наказу МВС України від 19 листопада 2003 р. № 1390 було створено спеціальний підрозділ судової міліції «Грифон», до основних завдань якого належать: забезпечення пропуску осіб до приміщень судів та на їх територію транспортних засобів, підтримання порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, охорона приміщень суду, виконання функцій щодо державного захисту суддів, працівників суду, забезпечення безпеки учасників судового процесу; забезпечення заходів безпеки під час розгляду судових справ у всіх інстанціях; вживання заходів для забезпечення безпеки судді, членів його (її) сім'ї, збереження їх майна, якщо від судді надійде відповідна заява, та ін. [38]. Тим самим одним із важливих аспектів щодо незалежності судової гілки влади є забезпечення безпеки суддів судів, пропускну режиму в адміністративних будівлях суду та громадського порядку в них, що здійснюється спеціальним суб'єктом публічної адміністрації – підрозділом судової міліції «Грифон» – на основі реалізації адміністративно-правових норм [24, с. 22].

Класичним напрямком діяльності п

1) адміністративних процедур щодо створення, реорганізації та ліквідації судів; 2) визначення адміністративно-правового статусу суддів; 3) кадровою роботою в системі судочинства (регулювання питань відбору, призначення, звільнення, відставки суддів і суддів, які перебувають на адміністративних посадах; заміщення вакантних посад державних службовців апарату судів, їх призначення та звільнення); 4) встановлення меж повноважень суддів, які обіймають адміністративні посади; 5) забезпечення адміністративного контролю у сфері судочинства; 6) регулювання особистого прийому громадян у системі судової гілки влади; 7) доступу до публічної інформації та взаємодії із засобами масової інформації; 8) регулювання суддівського самоврядування; 9) організації захисту суддів, охорони приміщень судів та підтримання в них правопорядку; 10) особливостей заохочення і дисциплінарної відповідальності суддів та державних службовців апарату судів; 11) забезпечення здійснення матеріально-технічних операцій в системі судової гілки влади; 12) адміністративної відповідальності у сфері діяльності судів.

Отже, адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади є надзвичайно складним і ємним комплексним інститутом адміністративного права, пронизаним багатьма вертикальними і горизонтальними зв'язками, що поєднує однорідні суспільні відносини: систему адміністративно-правового регулювання (правотворчість, пра-

net/noviny/item/7522-gromadyani-otsiniliyakist-funktsionuvannya-lvivskogo-okruzhnogo-administrativnogo-sudu.

5. Борко А. Л. Організаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А. Л. Борко. – К., 2009. – 20 с.

6. Василенко В. М. Дисциплінарна відповідальність суддів України : підстави, порядок та особливості дисциплінарного провадження [Електронний ресурс] / В. М. Василенко // Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2011_3/PB-3/PB-3_19.pdf.

7. Гончаренко О. В. Адміністративно-правові засади діяльності Вищої ради юстиції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. В. Гончаренко. – Х., 2009. – 20 с.

8. Закурін М. К. Адміністративно-правове регулювання діяльності господарських судів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.0

адміністративне право. Академічний курс / В. В. Галунько, В. І. Олефір, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванишук, С. О. Короед. – Херсон : ХМД, 2013. – 396 с.

19. Теорія держави і права : [навч. посіб.] / [Пихтін М. П., Галунько В. В., Новіков М. М., Новікова М. М., Онишук О. О.] ; за заг. ред. В. В. Галунька. – Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2011. – 296 с.

20. Кодекс України про адміністративні правопорушення : за станом на 1 січня 2013 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.

21. Литвинов О. М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні : монографія / О. М. Литвинов. – Х. : ХНУВС, 2008. – С. 88.

22. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

23. Рішення Конституційного Суду України від 21 червня 2011 р. № 7-рп, у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України «Про судоу

36. Про інформаційні агентства : Закон України від 28 лютого 1995 р. № 74 : за станом на 1 травня 2012 р. // Голос України. – 13 квітня 1995 р.

37. Про забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-ХІІ : за станом на 1 жовтня 2011 р // Голос України. – 2 березня 1994 р.

38. Про затвердження Положення про спеціальний підрозділ судової міліції «Грифон» : Наказ МВС України від 19

листопада 2003 р. № 1390 : за станом на 1 жовтня 2011 р // Офіційний вісник України. – 2003. – № 51. – Т. 2. – С. 486.

39. Про засади протидії і запобігання корупції : Закон України від 7 квітня 2011 р. № 3206-VI : за станом на 1 травня 2012 р. // Голос України від 15 червня 2011 р. – № 107.

40. Мещерякова Н. Дисциплінарна відповідальність суддів / Н. Мещерякова // Юридичний вісник України. – 2005. – № 21. – С. 6.

Иванищук А. А. Содержание административно-правового регулирования деятельности судебной ветви власти.

В статье раскры